

Sygn. akt VIII *Pa 105/18*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jolanta Łanowy-Klimek (spr.)
Sędziowie:	SSO Patrycja Bogacińska-Piątek SSR del. Magdalena Kimel
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2019r. w Gliwicach

sprawy z powództwa C. Z. (1) (Z.)

przeciwko Spółce (...) Spółce Akcyjnej w B.

o świadczenie rekompensacyjne z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach

z dnia 16 kwietnia 2018 r. **sygn. akt** IV P 148/18

uchyla zaskarżony wyrok w całości i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w T. G. pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

(-) SSR del. Magdalena Kimel (-) SSO Jolanta Łanowy-Klimek (spr.) (-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. Akt VIII Pa 105/18

UZASADNIENIE

Powód C. Z. (2) w pozwie skierowanym przeciwko Spółce (...) SA w B. domagał się zasądzenia od pozwanej kwoty 10.000 zł. - tytułem świadczenia rekompensacyjnego z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla.

W uzasadnieniu wskazał, że w roku 2014 wypowiedziano mu warunki pracy i płacy w zakresie prawa do deputatu węglowego, jednak okres wypowiedzenia upływał w ostatnim dniu lutego 2015 roku, a tymczasem powód przeszedł na emeryturę w dniu 25 lutego 2015 roku. A zatem zachował prawo do deputatu węglowego i tym samym ma prawo spornej rekompensaty.

W odpowiedzi na pozew pozwana Spółka (...) SA wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

W uzasadnieniu wskazała, że powód przeszedł na emeryturę w momencie, gdy przepisy zakładowe nie przewidywały już dla emerytów prawa do bezpłatnego węgla.

Wyrokiem z dnia 16.04.2018r. sygn.. IVP 148/18 – Sad Rejonowy w T. G. uwzględnił powództwo i odstąpiono od obciążenia pozwanej kosztami procesu.

Sąd Rejonowy w pisemnych motywach rozstrzygnięcia, podał, iż ustalił następujący stan faktyczny:

Powód C. Z. (2) przed odejściem na emeryturę pracował w (...) SA Oddział KWK (...). Dowód: zaświadczenie zwolnienia z pracy k. 10-12

Pismem z dnia 7 listopada 2014 roku (...) SA wypowiedziała powodowi warunki pracy i płacy w części dotyczącej prawa do bezpłatnego węgla z chwilą odejścia na emeryturę, rentę lub świadczenie przedemerytalne. Okres wypowiedzenia był trzymiesięczny i upływał w dniu 28 lutego 2015 roku. Dowód: wypowiedzenie k. 7

Powód nabył uprawnienia emerytalne w dniu 16 stycznia 2015 roku. Dowód: zawiadomienie k. 8

Stosunek pracy z powodem rozwiązał się w dniu 24 lutego 2015 roku w drodze porozumienia stron w związku z przejściem powoda na emeryturę. Dowód: pismo pracodawcy k. 9, zaświadczenie zwolnienia z pracy k. 10-12

Powód zwrócił się o zapłatę świadczenia rekompensacyjnego do pozwanej Spółki. Pismem z dnia 25 stycznia 2018 roku pozwana Spółka odmówiła przyznania rekompensaty. Dowód: pismo k. 5

W takim stanie faktycznym Sąd I instancji uznał powództwo za uzasadnione.

Powołał przepis z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 12 października 2017 r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla, z którego wynika, iż wysokość rekompensaty z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla wynosi 10 000 zł.

Rekompensata ta zgodnie z art. 3 ustawy przysługuje osobie uprawnionej, z wyjątkiem osoby uprawnionej, której roszczenia z tytułu prawa do bezpłatnego węgla podlegają zaspokojeniu na podstawie prawomocnego wyroku sądowego.

Pod pojęciem osoby uprawnionej zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy rozumie się emeryta i rencistę mających ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy i pobierających to świadczenie, uprawnionych w trakcie pobierania świadczenia z tytułu emerytury lub renty do bezpłatnego węgla na podstawie postanowień układów zbiorowych pracy, porozumień lub innych regulacji obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń, a także wdowy, wdowców i sieroty mających ustalone prawo do renty rodzinnej po osobie, o której mowa wyżej.

Przesłankami warunkującymi prawo do otrzymania świadczenia rekompensacyjnego są przejście na emeryturę lub rentę z przedsiębiorstwa górniczego oraz posiadanie prawa do bezpłatnego węgla na podstawie postanowień układu zbiorowego pracy, porozumienia lub innej regulacji obowiązującej w przedsiębiorstwie górniczym, które utraciły moc obowiązującą przed dniem wejścia w życie ustawy, na skutek zawartych porozumień lub dokonanych wypowiedzeń.

Pod pojęciem przedsiębiorstwa górniczego rozumieć zaś należy spółkę węglową - jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, która prowadziła w dniu 31 grudnia 2011 r. wydobywanie węgla kamiennego na podstawie koncesji, a także spółkę, w której Skarb Państwa lub spółki węglowe posiadały w dniu 31 grudnia 2011 r. akcje lub udziały, która prowadziła w tym dniu wydobywanie węgla kamiennego na podstawie koncesji.

Jak wskazuje się w uzasadnieniu do projektu „ze względu na bardzo trudną sytuację ekonomiczno-finansową przedsiębiorstw górniczych, zarządy niektórych spółek węglowych podjęły jednostronne decyzje o wypowiedzeniu prawa do bezpłatnego węgla w naturze dla emerytów i rencistów. Z uwagi na to, że pozbawianie emerytów i rencistów z przedsiębiorstw górniczych wskazanego uprawnienia przebiega od kilku lat, na potrzeby ustawy w art. 2 pkt 2 jako moment rozpoczęcia procesu wypowiedzania przez przedsiębiorstwa górnicze prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów górniczych przyjęto datę 31.12.2011 r.

Wypowiedzenie prawa do bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów z przedsiębiorstw górniczych - wynikającego z przepisów zbiorowego prawa pracy, tj. układów zbiorowych czy też porozumień zawieranych pomiędzy pracodawcą a stroną społeczną reprezentowaną przez związki zawodowe - zlikwidowało, leżący po stronie przedsiębiorstw górniczych, obowiązek do ich wydawania i finansowania. W związku z powyższym, celem projektu jest wypłacenie finansowanego ze środków budżetu państwa świadczenia rekompensacyjnego z tytułu trwałej utraty prawa do bezpłatnego węgla, rekompensującego w możliwie jak największym stopniu korzyści utracone w wyniku nieotrzymywania deputatu węglowego bądź ekwiwalentu pieniężnego. Każda z osób spełniających określone w projektowanej ustawie przesłanki otrzymania świadczenia rekompensacyjnego będzie mogła wystąpić o jego wypłatę poprzez złożenie wniosku wraz z oświadczeniem, którego treść określa ustawa. Osobą uprawnioną w rozumieniu niniejszej ustawy jest emeryt lub rencista, który nie tylko miał ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, ale również pobierał świadczenie z tego tytułu. Osobie takiej przysługiwało również, na podstawie przepisów wewnętrznie obowiązujących w przedsiębiorstwie górniczym, prawo do bezpłatnego węgla, które trwale utracił przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Ponadto osobą uprawnioną jest wdowa, wdowiec i sieroty mający ustawowe prawo do renty rodzinnej po osobie uprawnionej, tak jak to było określone w zakładowych układach zbiorowych pracy i porozumieniach z nimi związanych. W tym przypadku rekompensatę w wysokości 10 000 zł dzieli się proporcjonalnie do liczby osób uprawnionych po zmarłym.

Osobą nieuprawnioną w rozumieniu niniejszej ustawy jest natomiast pracownik przedsiębiorstwa górniczego, który miał ustalone prawo do emerytury lub renty na dzień skutecznego wypowiedzenia prawa do bezpłatnego węgla emerytom i rencistom, ale nie rozwiązał stosunku pracy i nie wystąpił do ZUS z wnioskiem o wypłatę emerytury lub renty. Przedsiębiorstwa górnicze skutecznie wypowiedziały wewnątrzzakładowe przepisy prawa pracy, dotyczące prawa do bezpłatnego węgla, tylko w przypadku emerytów i rencistów, którzy spełniają jednocześnie dwa warunki, tj. nabyli uprawnienia oraz pobierają świadczenie z ZUS. Wewnątrzzakładowe przepisy prawa pracy obowiązujące w przedsiębiorstwach górniczych nadal przyznają prawa dla pracowników. W związku z powyższym niezaliczanie do grupy osób uprawnionych pracowników, którzy nabyli uprawnienie do emerytury lub renty, ale nie pobierali świadczenia, ma na celu wyeliminowanie przypadków, w których osoba taka pobiera deputat przysługujący pracownikom.

Jak wynika z dat przyjętych w definicji osoby uprawnionej z przedsiębiorstwa górniczego, nie są również osobami uprawnionymi w rozumieniu niniejszej ustawy emeryci i renciści z kopalń zlikwidowanych przed dniem 1 stycznia 2007 r. Jak wskazano powyżej, na podstawie posiadanego przez te osoby prawa do bezpłatnego węgla, ZUS wypłaca im ekwiwalent pieniężny na mocy ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego. Wynika to z faktu, że przy likwidacji tych kopalń nie zostały wypowiedziane ponadzakładowe czy też zakładowe układy zbiorowe pracy, z których przedmiotowe uprawnienie wynikało.

Katalog osób, które nie będą mogły pobierać świadczenia rekompensacyjnego przyznawanego niniejszą ustawą obejmuje emerytów i rencistów, których roszczenia z tytułu prawa do bezpłatnego węgla podlegają zaspokojeniu na podstawie prawomocnego wyroku sądowego. Przyjęto bowiem, że ich sytuacja, dzięki zaspokojeniu roszczeń, jest równa sytuacji emerytów i rencistów otrzymujących ekwiwalent, w związku z tym przyznawanie im świadczenia rekompensacyjnego czyniłoby ich pozycję uprzywilejowaną.”

Powołując się na powyższe rozważania Sąd I instancji uznał, iż powód spełnił ustawowe przesłanki do przyznania mu prawa do rekompensaty, albowiem powód przeszedł na emeryturę z przedsiębiorstwa górniczego, w dacie przejścia na emeryturę nie wypowiedziano powodowi skutecznie warunków pracy i płacy w części dotyczącej prawa do bezpłatnego węgla z chwilą odejścia na emeryturę, rentę lub świadczenie przedemerytalne.

Na podstawie art. 102 kpc Sąd odstąpił od obciążania pozwanej Spółki kosztami procesu.

Apelację wniosła strona pozwana. Zaskarżyła wyrok w całości i zarzuciła naruszenie prawa materialnego, a to art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 12.10.2017r. o świadczeniu rekompensacyjnym z tytułu utraty prawa do bezpłatnego węgla, poprzez jego błędne zastosowanie, polegające na uznaniu, iż powód jest osoba uprawniona do rekompensaty.

Wskazując na powyższe pozwana wniosła o zmianę wyroku i oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów postępowania, w tym, kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu apelacji wskazano, iż (...) zlikwidowała prawo emerytów do deputatu węglowego na mocy uchwały nr 875/204 z dnia 19.09.2014r. w sprawie likwidacji prawa emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób do bezpłatnego węgla, ze skutkiem na dzień 1.01.2015r. W ocenie skarżącej w tym czasie powód był już na emeryturze, a zatem nie miał prawa do deputatu węglowego, ponadto nie zachodziła konieczność wypowiedzenia powodowi warunków pracy, bo miał już status emeryta.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i utrzymanie w mocy zaskarżonego wyroku.

Sąd Okręgowy w G. VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna, ale nie z przyczyn e niej wskazanych.

W ocenie Sądu Okręgowego zaskarżony wyrok nie podlega kontroli instancyjnej, albowiem treść pisemnych motywów rozstrzygnięcia, nie odzwierciedla w żadnym zakresie wyniku postępowania przez Sądem I instancji.

Na wstępie wskazać należy, iż zgodnie z art. 328 par. 2 kpc - uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

W utrwalonym stanowisku doktryny i judykatury panują poglądy, iż dokonywanie przez sąd ustaleń faktycznych powinno nastąpić na podstawie dowodów przeprowadzonych (dopuszczonych w sposób formalny), chyba że dana okoliczność nie wymaga dowodu. Dokonanie przez sąd ustaleń faktycznych na podstawie wskazanych przez stronę (a także dopuszczonych z urzędu) dowodów, które nie zostały w sposób formalny przeprowadzone, co do zasady narusza ogólne reguły postępowania w zakresie bezpośredniości, jawności, równości stron i kontradiktoryjności (zob. wyroki SN: z dnia 15 stycznia 2010 r., I CSK 197/09; z dnia 20 sierpnia 2001 r., I PKN 571/00, OSNP 2003, nr 14, poz. 330; z dnia 23 stycznia 2008 r., II PK 125/07, OSNP 2009, nr 5-6, poz. 66). Przyjęcie jednak, że w każdym wypadku niedopuszczenie w sposób formalny dowodu dyskwalifikuje okoliczność faktyczną ustaloną na podstawie takiego dowodu, byłoby zbyt daleko idące. Należy podzielić pogląd wyrażony w wyrokach SN: z dnia 20 stycznia 2009 r., II CSK 417/08, LEX nr 518078, oraz z dnia 19 stycznia 2007 r., III CSK 368/06, LEX nr 277293, że niewydanie formalnych postanowień o dopuszczeniu lub odmowie dopuszczenia określonych środków dowodowych można by uznać za uchybienie niemające istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, ale jedynie w sytuacji, w której sąd w sposób dostatecznie pewny określi materiał dowodowy mogący stanowić podstawę merytorycznego orzekania. Odnosi się to zwykle do dokumentów, gdy niewydanie postanowienia dowodowego nie uniemożliwia zapoznania się z tym dowodami i ustosunkowania się do nich, a w wyroku dokumenty te zostaną powołane jako dowody, na których sąd oparł rozstrzygnięcie.

W wyroku z dnia 7 października 2009 r., III CSK 39/09, OSNC 2010, nr 4, poz. 100, Sąd Najwyższy stwierdził, że art. 328 § 2 wymaga, aby uzasadnienie wyroku zawierało wskazanie przyczyn, dla których sąd odmówił wiarygodności i mocy dowodowej dowodów niestanowiących podstawy dokonanych ustaleń. Nie wymaga natomiast, żeby uzasadnienie wyjaśniało, dlaczego sąd uznał za wiarygodne i mające moc dowodową te dowody, na których się oparł. Sąd ma przy tym obowiązek odnieść się w uzasadnieniu tylko do tych dowodów, które dotyczyły faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (wyrok SN z dnia 28 września 2000 r., IV CKN 109/00, LEX nr 532102). Wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku wymaga przede wszystkim wskazania przepisu prawa, na którym sąd się oparł bądź w świetle którego ocenił roszczenie. Sąd powinien również wyjaśnić, w jaki sposób przepis ten wpływa na treść rozstrzygnięcia, zarówno gdy powództwo zostaje uwzględnione, jak i wówczas, gdy zostaje oddalone (por. np. wyrok SN z dnia 14 grudnia 2000 r., I PKN 156/00, OSNAPiUS 2002, nr 15, poz. 360). Sąd powinien bowiem wskazać nie tylko, dlaczego roszczenie jest usprawiedliwione w świetle określonej normy prawnej, lecz także dlaczego dany stan faktyczny nie wypełnia przesłanek żadnej z wchodzących w grę norm prawa materialnego (zob. na ten temat wyroki SN: z dnia 29 maja 2008 r., II CSK 39/08, LEX nr 420381; z dnia 19 kwietnia 2007 r., I CSK 17/07, LEX nr 269809; z dnia 20 kwietnia 2004 r., V CK 92/04, LEX nr 194083; z dnia 28 czerwca 2001 r., I PKN 498/00, OSNP 2003, nr 9, poz. 222). W wyroku z dnia 8 grudnia 2005 r., II CK 317/05, LEX nr 188553, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w uzasadnieniu wyroku musi znaleźć odzwierciedlenie dokonany wybór określonych przepisów, ustalenie w drodze wykładni ich znaczenia i zastosowanie norm prawnych w związku z poczynionymi ustaleniami faktycznymi.

Odnosząc powyższe do niniejsze sprawy wskazać należy, iż Sąd I instancji w pisemnych motywach rozstrzygnięcia wskazuje dowody, na podstawie których dokonał w sprawie ustaleń faktycznych, przy czym dowody te nie zostały formalnie przeprowadzone, poprzez ich dopuszczenie i odczytanie. W ocenie Sądu Okręgowego uchybienie to nie byłoby na tyle istotne, gdyby Sąd I instancji w wywodzie prawnych wskazał w sposób pewny i dostateczny na podstawie jakich dowodów uznał, iż w przypadku powoda doszło do nieskutecznego wypowiedzenia warunków płacy, co skutkowało uznaniem, iż zachował prawo do deputatu węglowego. Tymczasem, wniosek Sadu I instancji o bezskuteczności wypowiedzenia powodowi warunków płacy jest nieoparty żadnym wywodem.

Pozwana natomiast w zarzutach apelacji podnosi fakt, iż w przypadku powoda w ogóle nie zachodziła konieczność wypowiedzenia mu warunków płacy, bowiem (...) zlikwidowała prawo emerytów do deputatu węglowego na mocy uchwały nr 875/204 z dnia 19.09.2014r. w sprawie likwidacji prawa emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób do bezpłatnego węgla, ze skutkiem na dzień 1.01.2015r. W tym czasie powód był już na emeryturze, a zatem nie miał prawa do deputatu węglowego, ponadto nie zachodziła konieczność wypowiedzenia powodowi warunków pracy, bo miał już status emeryta. Co pozostaje w sprzeczności z treścią pisma z dnia 7.11.2014r. k. 7 akt sprawy.

W tych okolicznościach, zdaniem Sądu Okręgowego doszło do nierozpoznania istoty sprawy, a ponadto wyjaśnienie sprawy wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, zatem zachodzą przesłanki z art. 386 par. 4 kpc.

Sąd I instancji ponownie rozpoznając sprawę przeprowadzi postępowanie dowodowe od początku, w szczególności w zakresie dowodów z dokumentów przedłożonych w sprawie przez strony, a nadto w celu ustalenia czy doszło do skutecznego wypowiedzenia powodowi warunków płacy i zatrudnienia, o czym mowa w piśmie z dnia 7.11.2014r. – (albowiem w toku procesu powód twierdził, iż do skutecznego wypowiedzenia nie doszło bo nie podpisał pisma z dnia 7.11.2014r.) rozważy możliwość przeprowadzenia dowodu z akt osobowych powoda. Na marginesie wskazać należy, iż sama odmowa podpisania pisma przez powoda, dla oceny skutków płynących z treści oświadczenia pozwanej z dnia 7.11.2014r. nie ma znaczenia, gdyż jest to jednostronne oświadczenie woli, które nie wymaga zgody stronie przeciwnej, istotny dla skuteczności oświadczenia jest fakt aby dotarło do odbiorcy.

(-) SSR del. Magdalena Kimel (-) SSO Jolanta Łanowy-Klimek (spr.) (-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek

Sędzia Przewodniczący Sędzia